

בלבבי משכון אבנה

נקודה מתוך הפרשה

צו

בפרשתן (בכמה מקומות: פ"ו פ"ב, פ"ו פ"ה, וכן בפ"ו פ"ו) נאמר ג' פעמים "תוקד" בהקשר לאש המזבח. בתחילה נאמר "כל הלילה עד הבוקר", בהמשך נאמר "לא תכבה", ובאחרית נאמר "אש תמיד". למרות שבשלושת הפסוקים מדובר על אש קרבן העולה, מסתמן כאן מהלך של עלייה.

ביאור מורינו הרב שליט"א

מה שאמר (פסוק ה') "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה", מקרא יתר ונדרש לרבותינו (תורת כ"ב, ז') בכל אדם, מלמד שכל המכבה עובר בלא תעשה, עכ"ל.

ומילת תוקד משמשת לב' משמעויות א. לשון כילוי, כמ"ש (קידושין נ ע"ב) גבי כלאיים (דברים כב, ט') פן תוקדש המלאה, ודרשו חז"ל "תוקד" - ש, לשון כילוי ע"י שריפה. וזה נגלה באש שע"ג המזבח שאוכלת הקורבנות. וזו אינה תדירה, אלא מצד אברים ופדרים שלא נתעכלו מבעוד יום הולכים ומתעכלים כל הלילה. ב. לשון אש קבועה תדיר, כמ"ש בביאור שמות הנרדפים שבתנ"ך (אות י', ערך יקד - שרף), וז"ל, העולה תוקד מורה על תבערת האש עצמו בלי שום תכלית ומטרה אחרת בו, וכל שהאש בוערת תמיד ואין שום הנאה ממנו. וכן "אש על המזבח תוקד בו", שלא היה צורך בו רק מצוה היא שיהא אש תמיד על המזבח תמיד, עכ"ל. ויש לעיין שנאמר ג' פעמים "תוקד", ומערכה גדולה ומערכה קטנה יש בה אכילת מזבח לקרבן ולקטורת ואינו אש ללא הנאה, עי"ש בדבריו, שאש זו נקראת שריפה, ויש לעיין. אולם בחשק שלמה (שורש קב) כתב, וז"ל, קד - מורה על החזקת האש בגשם מבפנים, כשהגשם בוער מבפנים ואינו מעלה להב יקרא "קד", כמו "תוקד על המזבח", עכ"ל.

לפ"ז ג' פעמים "תוקד", יש בהם ג' מהויות של תוקד. א. אכילה, כקרבנות. ב. אש בלא תכלית. ג. אש מבפנים ואינו מעלה להב.

כתב רש"י (פסוק ה'), וז"ל, ריבה כאן יקידות הרבה, "ואש המזבח תוקד בו", "והאש על המזבח תוקד בו", "אש תמיד תוקד על המזבח", (וכן כתיב "על מוקדה"), כולם נדרשו במסכת יומא (מה ע"א) שנחלקו רבותינו במניין המערכות, עכ"ל. וכך אמרו (יומא מה ע"א): ת"ר בכל יום היו שתיים מערכות וכו', אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שנייה של קטורת, דברי ר' יהודה, ר' אסי אמר בכל יום שלוש וכו', אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שנייה של קטורת ואחת של קיום האש. ר' מאיר אמר בכל יום ארבע וכו', אחת של מערכה גדולה ואחת של מערכה שנייה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת של אברים ופדרים שלא נתעכלו מערב. ועי"ש הדרשות לפי כל מ"ד, ולכך נצרך ג' "תוקד" לג' מערכות לר' יוסי ולר' מאיר, ולר' יהודה חד "תוקד" להצית האש, עיין שם כל הסוגיא.

ופנים נוספות לג' פעמים "תוקד" ביאר הרמב"ן (פסוק ב'), וז"ל, "ואש המזבח תוקד בו" (פסוק ב'), יאמר שתוקד במזבח כל הלילה, כי מצווה שישמו ביום עצים הרבה כדי שלא יתאכלו לגמרי ויכבה האש ממנו. ולפי דעתי מה שאמר (פסוק ו') "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", מצוה לכהנים בקיום האש, כמ"ש (פסוק ה') "ובער עליה הכהן עצים", וצוה שיזהרו בזה ויערכו אש ועצים הרבה שתוקד האש תמיד כל היום וכל הלילה, והזהיר בלאו שלא תכבה לעולם. והנה אם התעצלו הכהנים וכבתה האש, עברו בלאו, ומפני זה אמרו רבותינו (יומא מה ע"ב) שהיתה מערכה שניה לקיום האש.